

PRED PRAVNO UREDITVIJO SLOVENSКИH ŠOL**ŠOLSКИ ZAKON V PRAVI LUČI****Določeni členi zakona so nesprejemljivi - Kakšne spremembe bi moral vnesti senat - Vsaka samohvala neumestna**

Znano je, da je komisija za javno vzgojo, ki deluje v okviru poslanske zbornice, 17. maja t. l. dokončno odobrila besedilo za kona o slovenskem šolstvu na Tržaškem ozemlju in v goriški pokrajini. O tem za našo manjšino življenjskem vprašanju smo že obširno pisali tudi neposredno pred o-dobritvijo omenjenega zakona, a smatramo za svojo dolžnost, da problem ponovno proučimo, ker bo zakon prišel v razpravo tudi pred senat, ki ga lahko potrdi ali pa spremeni. Če bo senat sprejel besedilo zakona, kot mu je bilo predloženo, bo zakon postal pravomočen, ko bo objavljen v Uradnem listu. V nasprotnem primeru bo o njem morala spet razpravljati poslanska zbornica.

Kakor hitro je parlamentarna komisija opravila svoje delo, smo opazili, kako so začele najrazličnejše politične stranke in skupine med seboj naravnost tekmovati, katera ima največ zaslug, da je zakon vsaj v prvi stopnji pod streho. Pripomniti je namreč treba, da so besedilo zakona sprejeli in odobrili vsi člani komisije, se pravi predstavniki demokristjanov, socialnih demokratov, socialistov in komunistov. Proti je bil samo predstavnik novofašistov pos. anec Micheli - Vetturi.

Tako je demokristjanski tisk pisal, da je razprava o pravni ureditvi manjšinskega šolstva »potrdila konstruktivno in demokratsko smer parlamentarne večine in rešila vprašanje po načelu svobode, ki je skupna zapadnemu svetu«. Komunistični poslanec Mario Roffi pa je med drugim izjavil, da predstavlja novi zakon »zmago demokratskih sil in predvsem zmago komunistične stranke, ki je več let vztrajno zahtevala takšno rešitev problema, ki naj bi končno zadovoljila slovensko etnično skupnost«. In končno smo v nekem goriškem slovenskem tedniku pred dnevi brali izjava dveh prvakov goriške SDZ, ki z zadovoljstvom ugotavljata, da je bil njun trud za uzakonitev slovenskega šolstva kronan z uspehom.

SOLE SE »LAHKO« USTANOVIJO

Kdor поблиže ne pozna vprašanja, bi na osnovi teh izjav lahko upravičeno sklepal, da je novi zakon brezhiben in da povsem ustreza zahtevam in potrebam slovenskega šolstva v Italiji. Če pa besedilo zakona globlje proučimo, moramo ugotoviti, kako na žalost ni nobenega razloga, da bi se Slovenci v Italiji kdovekakó veselili.

Tudi če na tem mestu ne upoštevamo velike in neodpušljive napake, ki jo je komisija zagrešila s tem, da je popolnoma prezrla Slovence v videmski pokrajini, najdemo v zakonu tolikšne hibe, pomanjkljivosti in nejasnosti, da utegne celotni zakon našemu šolstvu bolj škodovati kot koristiti, če se omenjene hibe pravočasno ne odpravijo in popravijo.

Hudo pomanjkljiv in do neke mere nesprejemljiv je že prvi člen, ki se glasi takole: »V otroških vrtcih, v osnovnih in srednjih šolah goriške pokrajine in Tržaškega ozemlja se pouk vrši v materinem jeziku.

V ta namen se v goriški pokrajini in na Tržaškem ozemlju dodatno k šolam v italijanskem jeziku lahko ustanovijo šole s slovenskim učnim jezikom tistih vrst, ki jih predvidevajo veljavne šolske določbe.

Ustanovitev in morebitna ukinitve šol s slovenskim učnim jezikom se odreja za odlokom predsednika republike na predlog prosvetnega ministra sporazumno z zakladnim ministrom.

Besedilo tega člena je zlasti zato nesprejemljivo, ker ni v drugem odstavku rečeno, da se poleg italijanskih ustanovijo tudi slovenske šole, kar bi logično sledilo iz poudarjenega načela, da se na Tržaškem in Goriškem »pouk vrši v materinem jeziku«, temveč je le napisano, da se slovenske šole lahko ustanovijo. To pomeni, da zakon daje nekemu pravico, da po lastni uvidevnosti odloča, če se šole ustanovijo ali ne. Komu je dana takšna pravica, pa je razvidno

iz tretjega odstavka omenjenega člena, ki pravi, da ustanovitev ali morebitno ukinitve šol predlaga minister za javno vzgojo sporazumno z zakladnim ministrom. Obstoj naših šol naj bi torej bil dejansko odvisen od organov izvršne oblasti, saj je, kot uči vsa povojna parlamentarna praksa, skoraj nemogoče, da bi predsednik republike zavračal ministrske predloge.

Očitno je torej, da takšno besedilo ne daje učinkovitega jamstva za obstoj in zlasti razvoj slovenskega šolstva. Zato bi iz drugega odstavka morala kratkomalo izpasti beseda »lahko«, pa bi bilo vse v redu.

KAJ PA LONDONSKI SPORAZUM?

V tej zvezi je treba ugotoviti, da celotni zakon niti posredno niti neposredno ne omenja londonskega sporazuma in njegovega Posebnega statuta, čeprav gre za mednarodno pogodbo, ki podrobno urejuje tudi vprašanje slovenskega šolstva na Tržaškem. V tem sporazumu je med drugim natančno določeno število otroških vrtcev, osnovnih in srednjih šol s slovenskim učnim jezikom ter je nadalje predvideno, da njih obstoj ni odvisen le od Italije, temveč tudi od druge sopolpisnice pogodbe.

Ker se odobreni zakon, kot smo že povedali, nikjer ne sklicuje na to listino, je jasno, da predstavlja enostransko spremembo in hkrati kršitev svobodno sprejetih mednarodnih obveznosti, česar ni mogoče odobravati.

Ni razloga, da se veselimo

Ker zakon ne predvideva ustanovitve slovenskih šol v videmski pokrajini, bi kakšen zagrižen nasprotnik naše manjšine lahko tako tolmačil besedilo 2. člena, da je po njem odslej zabranjen vstop v naše šole otrokom Beneških Slovencev in Slovencev iz Kanalske doline. Ta člen namreč predvideva, da so slovenske šole »namenjene pripadnikom slovenske jezikovne skupine, ki so italijanski državljani ali ki imajo stalno bivališče na področju«. Znano pa je, da sedanja vladna večina ali vsaj njen odločujoči del ne smatra naših rojakov za Slovence. Besedilo vsekakor dopušča določena tolmačenja v našo škodo.

Iz nadaljnje proučitve zakona tudi izhaja, da se nameravata pri nameščanju učnega, nadzornega in vodilnega osebja na različnih šolah uporabljati dva kriterija. Tako

bi se za poučevanje na osnovnih in srednjih šolah nameščali učitelji in profesorji slovenskega materinega jezika, medtem ko ta pogoj ni potreben za nadzornike osnovnih šol, za katere je dovolj, da »popolnoma obvladajo slovenščino« (člen 6). Zakon niti ne omenja, da morajo ti nadzorniki dokazati znanje slovenskega jezika s posebnim izpitom. Vodilno osebje na srednjih šolah pa bi moralo biti slovenskega materinega jezika.

Za poučevanje italijanščine na srednjih šolah pa se lahko namestijo stalni ali poverjeni profesorji z italijanskih šol, le da morajo s »posebnim izpitom« dokazati, da popolnoma obvladajo slovenščino (člen 3).

Ta dva različna kriterija sta po našem prepričanju neumestna, kajti obče prizna-

RADIO TRST A

• NEDELJA, 18. junija, ob: 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Maček potepuh«, dramatizirana zgodba (Neva Rudolf), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Orkester Bojan Adamači; 16.00 Popoldanski koncert; 17.00 Tvorcnica sanj, obzornik filmskega sveta; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Vrtič je z rožami zasajen« (Marija Tomazin); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 19. junija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncert baročne glasbe; 19.00 Znanost in tehnika — Slavko Andree: »Evropa — tretja sila v vesoljstvu«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Vincenzo Bellini: »Puritanci«, opera v štirih dej. Približno ob 21.05 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.45 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 20. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Miran Pavlin: Nova obzorja sodobne metalurgije: »Avtomobilski motorji iz brizgane aluminijeve litine«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Za kulisami druge svetovne vojne — Saša Martelanc: »Operacija Cicero«; 21.30 Koncert violinista Maria Siminija in pianista Enn'a Silvestrija — Grieg: Sonata za violino in klavir v G duru op. 13; 22.00 Poezija starodavnih orientalskih ljudstev — Franc Jeza: »Perzijska poezija«.

• SREDA, 21. junija, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 O glasbi in glasbenikih v anekdotah — Dušan Pertot: »Skladatelji med narodi: Lully, Chopin in Wolf-Ferrari«; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Vozniki«, dramatizirana povest, ki jo je napisal Filip Terčelj, dramaturgiral Jože Peterlin. Igrajo člani RO.

• ČETRTEK, 22. junija, ob: 18.00 Radijska univerza — Rafko Dolhar: Clovek in okolje: »Clovek in šport«; 19.00 Širimo obzorja — Sege in običaji tujih narodov — Mara Kalan: »Posebnosti črnega kontinenta«; 20.30 Veliki simfonični orkester: Berlinski Orkester RIAS — Bartok: Plesna suita, Dvojak: Koncert za violino in orkester v a-molu op. 53, Čajkovski: Serenada za godala v C-duru op. 48. Približno ob 20.50 »Književnost« — Martin Jevnikar: »Damir Feigel in njegova knjiga: Ob obratu stoletja«; 22.05 Umetnost — Miran Pavlin: »Beneška razstava del Carla Crivellija«.

• PETEK, 23. junija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Sola in vzgoja — Mara Kalan: »Mladina in kriminalna nagnjenja«; 21.00 Gospodarstvo in delo«; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Občutnica tedna — Ivan Rudolf: »Z nemškimi napadom na Sovjetsko zvezo se druga svetovna vojna razširi«; 22.15 O slovenski klavirski glasbi: Janko Grille »Primož Ramovš«.

• SOBOTA, 24. junija, ob: 15.30 »Violčasta soba«, zgodba (Honoré de Balzac - Roberto Cortese - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 18.00 Sprehod v prirodo — Tone Penko: »Cinčila«; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 »Dreta se je utrgala«, komedija (Josip Tavčar), igrajo člani SG v Trstu.

TEDENSKI KOLEDARČEK

18. junija, nedelja: 4. pobinkošna, Efreml
19. junija, ponedeljek: Julijana
20. junija, torek: Silverij, Pavel
21. junija, sreda: Alojzij
22. junija, četrtek: Ahacij, Pavlin
23. junija, petek: Agripina
24. junija, sobota: Janez Krstnik

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V petek, 16. junija, ob 21. uri v Avditoriju
krstna predstava

Joško Lukeš

»PRGIŠČE ZEMLJE«
drama v treh dejanjih

Ponovitev

v nedeljo, 18. junija, ob 17. uri v Avditoriju,
v torek, 20. junija, ob 20.30 v Šklednju in
v sredo, 21. junija, ob 20.30 na Opčinah

Šolski zakon v pravi luči

(Nadaljevanje s 1. strani)

no načelo je, da na manjšinske šole spada učitelji, profesorji, ravnatelji, nadzorniki itd., ki imajo isti materin jezik kot učenci.

Možnost za našo šolo škodljivega tolmačenja dopušča tudi besedilo 11. člena, ki predvideva, da se »pri določanju staleža osnovnih šol na Tržaškem ozemlju štejejo mesta, ki dejansko že obstajajo«. Pri tem je znano, da je šolsko skrbništvo v Trstu že nekako določilo število teh stalnih mest — skupno 60, saj vemo, da je le 60 učiteljem priznalo stalnost (22 učiteljem iz italijanskega staleža in 38 učiteljem, ki so imeli pogoje, predvidene v zakonu z dne 13. marca 1948).

GRE ZA MANJŠINSKO SOLSTVO

Za Goriško se pa bodo upoštevale splošne določbe, ki veljajo za italijanske šole (člen 10). Sodimo, da bi se tudi to važno vprašanje moglo pravičneje rešiti, če bi komisija imela vedno pred očmi dejstvo, da ima opravka s šolami neke narodne manjšine in ne večinskega naroda, ki živi v povsem drugačnih okoliščinah in ima zato drugačne potrebe. Če se ne motimo, se pri določanju števila stalnih mest za južnotirolske, ladinske in francoske šole v Italiji ravna po posebnih predpisih.

Razgovori v Washingtonu

V soboto se bo vrnil ministrski predsednik Fanfani s političnega obiska v Ameriki. V pogovorih s predsednikom Kennedyjem, ki so potekali v duhu prisrčnega prijateljstva, sta oba državnika pregledala politični položaj v svetu. Obravnavala sta, delno tudi na štiri oči, kako pomagati gospodarsko zaostalim državam, odnose med evropsko skupnostjo in Veliko Britanijo in končno tudi italijanski notranji politični položaj. Do kakih izrednih odločitev tudi ni prišlo, ker niso niti bile v načrtu.

Bonn molči

Med vsemi pogajanjmi za Južno Tirolsko je doslej vlada Zpadne Nemčije vedno le molčala. Zdelo se je, da Adenauer noče pokvariti odnosov med Italijo in Nemčijo zaradi spora med Avstrijo in Italijo, čeprav gre za nemško govorečo manjšino. Zdaj se je pa tudi v Nemčiji začelo gibanje v prid Južnim Tirolcem. Na shodu vsenemske stranke v Wiesbadenu je tajnik pokrajinske hesenske vlade Preissler napadel osrednjo vlado v Bonnu, ker noče zavzeti stališča v južnotirolskem vprašanju.

Čevrnik je tudi naslovil na vse Nemce poziv, naj »ne hodijo v Italijo na počitnice, dokler bodo Južni Tirolci trpeli pod Rimom«.

Italijanska vlada je spustila po poldrugem mesecu iz zapora dr. Stadlmayerjevo, ki je bila določena v avstrijsko zastopstvo pri celovških pogajanjih. Ne sme pa več prestopiti meje z Italijo. Pri bližnjih pogajanjih v Zürichu bo pa spet sodelovala. Enako tudi bivši podtajnik Gschnitzer. Ta je izjavil, da, če tudi v Švici ne bo prišlo do kakih zblizanj med italijanskim in avstrijskim stališčem, se bo Avstrija zopet obrnila na Združene narode.

Končno moramo tu omeniti, da zakon ne predvideva nobenih bistvenih olajšav za tiste učitelje in profesorje, ki so morda že v službi celih 15 let. Učitelji bi se morali udeležiti rednega natečaja, kot da bi komaj letos končali učiteljske. Za profesorje pa je predviden poseben natečaj, ki se ga lahko udeležijo kandidati, kateri so že usposobljeni in so že učili vsaj tri leta. Ker pa doslej ni bil še nikdar razpisan usposobljenostni izpit za slovenske šole, se tega natečaja ne more skoraj nihče udeležiti. Zato zgornje besedilo ne nudi slovenskim šolnikom nobene ugodnosti. Da se to popravi, bi se moral zakon tako spremeniti, da se razpišejo najprej didaktične habilitacije, ki šele omogočajo pristop k posebnemu natečaju.

Po tem, kar smo napisali, mora vsak nepristranski človek priznati, da Slovenci v Italiji nimajo prav nobenega razloga, da se veselijo. Res je nasprotno, da imajo Slovenci pravico zahtevati od predstavnikov strank, ki so ta zakon sestavili in odobrili, da ga tako spremenijo, kot ustreza pravici in koristim manjšine. To so dolžni od teh strank zahtevati zlasti tisti Slovenci, ki so v njih organizirani ali se njihovi politiki kakorkoli udinjajo.

D. L.

BREZPOTREBNI PROCESI

V Budimpešti je madžarska vlada zopet začela s sodnim preganjanjem katoliških duhovnikov in laikov. Na zatožni klopi sedi enajst obtožencev, češ da so kovali zarote proti državi. Aretirali so jih v začetku leta z mnogimi drugimi vred in se zato sumi, da bodo tej obravnavi sledile še druge. Na razpravi je odločno zanikal vsako krivdo semeniški ravnatelj Lenard. Na vprašanje državnega pravdnika, kaj misli o bogoslovcih, ki nočejo prisostvovati pouku marksizma, je odgovoril, kaj pa misli on o tistih marksistih, ki se nočejo udeležiti katoliške maše.

Zaradi te razprave je znani La Pira, župan v Florenci, ki je v prijateljskih odnosih z mestom Budimpešto, poslal oster protest na ogrskega ministrskega predsednika, naj se v imenu človečanstva in kulturnega sodelovanja neha s takimi procesi.

POGAJANJA V EVIANU

Predstavniki francoske vlade in alžirskih bojnikov so pred dnevi iznenada prekini-li pogajanja v mestecu Evianu. Obe strani sta ugotovili, da je sporazum za sedaj nemogoč. Razgovori se bodo verjetno nadaljevali čez dva tedna, a doslej niso še nič natančnega določili.

Novo slov. dramsko delo

Vrhovna cenzurna komisija v Rimu je odobrila — po nekaterih nebstvenih črtanjih — besedilo nove drame Jožka Lukeša »Prgišče zemlje«, ki bo tako doživela v petek, 16. junija, v Avditoriju svojo krstno predstavo. Drama obravnava vprašanje prehajanja slovenske zemlje na Tržaškem v tuje roke, zaradi lahkomiselnosti in denarnega pohlepa naših ljudi samih.

Joško Lukeš

Vrsta atentatov na Južnem Tirolskem

V ponedeljek ponoči okrog ene ure so pretresle mesto Bocen in vso okolico močni poki, kot da mečejo bombe iz letal. Ljudstvo je preplašeno bežalo iz hiš, nebo je rdeče žarelo. Oglušujoče razstrelitve so odmevale z vseh bližnjih gora. Policija in vojaške čete so bile brž alarmirane, toda ni so mogle na pohode, ker so se nenadoma ugasnile vse luči; tudi tovarne so morale povečini prenehati z delom. Telefoni so bili pretrgani. Šele proti jutru se je pokanje končalo.

Policija je šla na delo ter je ugotovila, da so neznani atentatorji na skoraj 50 krajih po vsej bocenski pokrajini postavili dinamitne naboje pod stebre visoke napetosti. Stebri so se zrušili, ponekod so bile poškodovane ceste in vodne naprave. Promet se je ustavil za nekaj ur. Ugotovili so tudi eno smrtno žrtev.

Notranji minister Scelba je poklical v Rim vse zastopnike južnotirolskih oblastev in poslance Južnotirolske ljudske stranke, da ustavijo val atentatov, ki so že doslej povzročile eno milijardo škode in ustavili delo v številnih industrijskih obratih v Južnem Tirolu ter gornji Lombardiji.

GOSPODARSKE ZVEZE

V sredo sta sovjetski trgovinski minister Patolišev in italijanski minister Martineili podpisala v Rimu važno trgovinsko pogodbo med obema državama. Izmenjava blaga med Italijo in Sovjetsko zvezo se bo povečala za 80 odstotkov. Vrednost izmenjave bo do leta 1965 dosegla 300 milijonov dolarjev. Italija bo postala izmed vseh zapadnih držav največji trgovinski družabnik Sovjetske zveze. Ministra Patoliševa je po podpisu pogodbe sprejel tudi predsednik republike Gronchi.

Važna razprava

Prejšnji teden se je zbrala v Rimu na sežu mednarodne kmetijske in prehranjevalne organizacije FAO vsedržavna konferenca kmetijskih strokovnjakov in sindikalnih kmetijskih organizacij. Na zborovanje je prišlo 350 zastopnikov. Osrednji predmet razprav je bilo vprašanje izboljšanja poljedelstva v Italiji in v vsem sredozemskem območju. Za Italijo je še posebej važno, da se strokovni izsledki kmetijskih strokovnjakov tudi upoštevajo in izpeljejo pri bodočem »zelenem načrtu«. Na zborovanju so ugotovili, da je poljedelstvo še danes ena pglavitnih gospodarskih panog v državi. Po natančnih podatkih obstaja v Italiji 4,310.000 kmetijskih, gozdnih in živinorejskih večjih posestev, ki obsegajo 26 milijonov ha zemlje.

POTRES V PERZIJI

V nedeljo zjutraj je močan potres razgibal vso okolico prezijskega mesta Lar, 900 kilometrov južno od Teherana. Posebno prizadet je kraj Dehkouneh, kjer je 1500 prebivalcev ostalo brez strehe. Stare hiše so padle na kup, kot da bi bile zgrajene iz lepence. Izpod ruševin so izvlekli 50 mrtvih. Isto pokrajino je razrušil potres že lansko leto. V mestu Lar je prišlo ob življenje 3500 ljudi. Po lanski katastrofi so mesto pozidali po moderni tehniki, tako da v nedeljo ni bilo večje škode. Porušene so le stare hiše.

Politični krogi pripisujejo te načrtno izpeljane atentate tajni teroristični organizaciji, ki hoče kvarno vplivati na nova pogajanja med ministroma Kreyskim in Segnijem za Južno Tirolsko. Dunajsko časopisje obsoja teroristične napade, pripisuje pa deino odgovornost tudi italijanskim oblastem zaradi njih kratkovidne politike do manjšine.

Mi smo tudi mnenja, da dinamit ne more nadomestiti političnih pogajanj in da nasilje izziva nasilje. Gotovo pa je, da ne policijski ukrepi, temveč le modra in dalekovidna politika države lahko prepreči takšno stanje, do kakršnega je prišlo v bocenski pokrajini.

—0—

ZBOROVANJE SLOVENSКИH OBČINSKIH SVETOVALCEV

V zvezi z bližnjim obiskom ministrskega predsednika poslanca Fanfanija v Trstu so štirje slovenski župani Tržaškega ozemlja sklicali za nedeljo, 18. t. m., zborovanje vseh slovenskih županov, občinskih in pokrajinskih svetovalcev s Tržaškega in iz goriške ter videmske pokrajine.

Zborovanje je napovedano za 9.30 v Gregoričevi dvorani v Trstu, ul. Geppa 9. Med drugim je predvideno imenovanje odposlancev, ki bo prosilo za sprejem pri ministrskemu predsedniku, da mu obrazloži zahteve in potrebe slovenske narodne manjšine, živeče v mejah italijanske republike.

V DOMAČO ZEMLJO

V nedeljo bodo pripeljali v Ancono tisoč trupel italijanskih vojakov, ki so padli na jugoslovanskih bojiščih.

V Anconi jih bodo sprejeli z velikimi častmi, nato bodo posamezne krste odpeljali v rojstne kraje padlih, da bodo počivali v domači zemlji.

Zborovanje nevezanih držav

Na pripravljalnem zborovanju predstavnikov nevezanih držav, ki je bilo v Kairu, j bilo sklenjeno, da se 1. septembra začne na Bledu v Sloveniji konferenca voditeljev izvenbloksovskih držav. Pobudo za ta sestanek sta dala maršal Tito in predsednik Naser. Na pripravljalni konferenci v Kairu je sodelovalo 22 držav. Na predlog predstavnika Indije je bila proučena možnost, da se k delom prihodnje konference pritegnejo še druge nevtralne države.

Gre vsekakor za važen dogodek, ki bo imel svojo težo pri bodočem razvoju mednarodne politike. K temu vprašanju se bomo vrnili v eni prihodnjih številk.

STAVKA FINANČNIH URADOV

Danes teden so začeli stavkati vsi nameščenci finančnih uradov: intendance, registrskega urada, davkarije, izplačilnih uradov in tehničnega urada. Osebe zahteva izboljšanje prejemkov in staleža. Stavka je seveda močno prizadela vse poslovno življenje v pokrajini. Prevozna podjetja za tovore so v zastoju z delom in so zato protestirali pri prefekturi. Podobno vlogo je podpisala tudi notarska zbornica, ker ne morejo registrirati listin. Če se bo stavka nadaljevala, tudi državni nameščenci ne bodo dobili prejemkov ob koncu meseca. Oblastva bodo prisiljena ali ugoditi zahtevam stavkajočih, ali pa kaj drugega ukreniti, da se ne ustavi vse poslovno življenje.

NEVARNOST STRELE

V bližini nemškega mesta Osnabrück se je prejšnji teden pripetila nesreča, ki bo marsikomu lahko v opomin. Dva mladeniča in dve mladenki v starosti od 16 do 18 let so šli na sprehod proti bližnjemu gozdu. Med sprehodom jih je ujela nevihta in so začele švigati tudi strele. Sprehajalci so razprli dežnike, ki so imeli železne palice. Poiskali so zavetje pod hrastom, kar udari strela v konico dežnika in ubije vse štiri. Nesreča je dokaz, da so med nevihto dežniki z železno konico zelo nevarni.

Motiv iz goriških Brd

Tržaškega

Ob nabrežinski obali:

GOSTINSKA ŠOLA, HOTEL IN RESTAVRACIJA

V ponedeljek se je mudil v Trstu poslanec Rapelli, predsednik ustanove ENALC, ki se bavi zlasti z usposabljanjem osebja za gostinstvo in trgovino. Njegov obisk je v zvezi z načrtom, da se ob nabrežinski obali zgradi veliko sodobno poslopje, v katerem bodo gostinska šola, hotel, restavracija in bar. Gre za stavbo, katere gradnja bo stala okrog 450 milijonov lir; za to delo bo precejšnje vsoto prispeval generalni komisarjat v Trstu.

Gradbeno zemljišče bo obsegalo kakih 10 tisoč kv. metrov. Občina Devin-Nabrežina je že odstopila 1.500 kv. m, ostale pa bo odkupila pokrajinska uprava.

Pouka v gostinski šoli se bo lahko udeleževalo 70 učencev, ki bodo tudi sami skrbeli za postrežbo in ostala dela v hotelu in restavraciji. Tečajji bodo triletni. Po končani učni dobi bo vodstvo šole poskrbelo svojim učencem službo.

Pobuda je koristna zlasti za naše kraje, kjer je treba pričakovati čedalje večji razvoj tujskega prometa, ki pa nujno zahteva kvalificirano osebje.

POUK NA ŠOLAH ZAKLJUČEN

V sredo se je na vseh srednjih šolah končal pouk. Danes so se dijaki udeležili šolske maše; profesorji so se pa nato usedli h konferencam za zaključno ocenjevanje. Učni uspehi bodo izpostavljeni brž po končanih sejah.

Dijaki zadnjih razredov se pa bodo šele začeli potiti, ker se pripravljajo za mature, ki se bodo začele 3. julija. V Italiji je vseh maturantov 130.000; od teh odpade za mature na licejih 75.000, na učiteljskih pa 55.000. Ta številka ni prevelika, če pomislimo, da je v južnih krajih države še vedno pomanjkanje učiteljev. Vseh izpitnih komisij je 1600. Slovenski maturanti iz Gorice bodo šli tudi letos k maturam v Trst. Kako so sestavljene komisije na slovenskih šolah, ni javnost do danes še nič zvedela. Ugotavljamo pa že danes potrebo, da pridejo na slovenske šole k maturam samo taki izpraševalci, ki res popolnoma obvladajo slovenski jezik in ki se znajo uživati tudi v duha slovenskega čustvovanja.

Nabrežina:

NADALJUJE SE ZASEDANJE OBC. SVETA

Na zadnji redni seji občinskega sveta je odbornik Grgič najprej obširno poročal o industrijski dejavnosti v okolici Štivana. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o tem vprašanju poročali v eni prihodnjih števil. Svetovalec Pipan se je nato zanimal, da bi občina uredila nekaj poti v Mavhinjah, odstranila ruševine pred poslopjem finančnih stražnikov ter posredovala, da bi se čimprej asfaltirali cesti Cerovlje - Mavhinje in Cerovlje - osnovna šola. Svetovalec D. Legiša je vprašal, ali je uprava že naredila, kar je potrebno, da se za Devin in Sesljan namestita še dva cestarja. Podžupan je odgovoril, da se bo zadeva uredila še ta teden.

Svetovalca dr. Škerk in dr. Floridan sta vložila interpelacijo, ki obravnava kočljivo

vprašanje županove odsotnosti. Kot znano, župan zaradi bolezni že dva meseca in pol ne more izvrševati svoje službe in se zdi, da bo še dolgo odsoten. Omenjena svetovalca sta v tej zvezi med drugim poudarila, da je takšno stanje pereče, ker se občina »zaradi posebnih gospodarskih, upravnih in narodnostnih razmer nahaja v izrednem položaju, ki nujno zahteva vsakodnevno prisotnost župana na svojem službenem mestu«. V interpelaciji je nadalje rečeno, da so »prenehali stiki med županom in občinarji ter med županom in nadzornimi oblastvi, kar je prvi pogoj za redno in uspešno upravljanje občine«.

Zato svetovalca predlagata, naj občinski svet »o tej kadevi razpravlja ter najde najprimernejšo rešitev«. Svet je zatem sklenil, da bo vprašanje obravnaval na eni prihodnjih sej.

V zadnjem delu seje je nastala živahna razprava o zvezi s kazensko ovadbo, ki jo je bila občina lani vložila proti industrijcu Sonzognu, bivšemu najemniku kamnoloma Smat. Tudi o tej zadevi bo svet razpravljal na eni prihodnjih sej.

VAL STAVK TUDI V TRSTU

Poleg zapore, ki so jo proglasili uslužbenci bencinskih črpalk, je treba omeniti tri stavke, ki že hudo vplivajo na gospodarsko stanje mesta. V poslopju družbe Arrigoni na trgu Dalmazia so že več kot 50 dni zaprti uradniki omenjenega podjetja, ki se odločno protivijo, da bi prenesli sedež družbe v notranjost države.

Poleg tega že več kot tri tedne traja stavka delavcev v tovarni Italcementi. V znak solidarnosti pa so v ponedeljek stavkali tudi delavci, zaposleni v gradbeni industriji.

Stavka v tovarni Italcementi pa je že hudo ohromila gradbeno dejavnost, ker je zmanjkal cement, tako da je 30% podjetij že prekinilo dela. Znatno je poskočila tudi cena cementu in zato je treba predvidevati, da bo prenehala vsa gradbena dejavnost, če se spor med delodajalci in delavci kmalu ne reši. Pred dnevi so sicer v Rimu bila pogajanja med sindikalnimi predstavniki in delodajalci, a so se razbila.

Končno omenimo še stavko uslužbencev finančne intendance, ki tudi ne kaže, da se bo kmalu nehala. Za te dni je bila napovedana tudi stavka sodnih kanclistov in tajnikov ter uslužbencev Zavoda za socialno skrbstvo, ki pa je bila za enkrat preklicana.

Glavni namen teh gibanj je seveda izboljšanje delovnih pogojev in povečanje plač.

DVA DNI BREZ BENCINA

Uslužbenci bencinskih črpalk na Tržaškem ozemlju so v torek iznenada prenehali prodajati gorivo za vsa motorna vozila. Te svojevrstne zapore so se udeležili vsi uslužbenci, tako da je gibanje uspelo sto odstotno. Zaradi tega je marsikateri avtomobilist moral pustiti svoje vozilo v garaži ali celo na cesti, ker mu je zmanjkalo goriva in ga ni mogel kupiti.

Prodajalci bencina in drugega goriva se pritožujejo, da so zaradi maloobmejnega prometa hudo gmotno prizadeti, ker mnogi tržaški avtomobilisti kupujejo bencin na jugoslovanskem področju, kjer je cenejši.

Zato zahtevajo, da oblastva lastnikom motornih vozil na Tržaškem nakažejo določeno količino bencina, ki naj bo prost raznih davščin in zato cenejši. S tem bi preprečili nakup goriva v sosedni Jugoslaviji. Zahtevajo torej enake olajšave, kot jih imajo Goričani.

Proti zapori pa je odlončo nastopila tržaška prefektura ter zagrozila, da bo odvzela dovoljenje za prodajo goriva, če uslužbenci bencinskih črpalk ne začno spet takoj opravljati svojega dela.

V sredo se je pa zapora nehala. Združene trgovce je sprejelo ta sklep, ker se zdi, da pogajanja z oblastvi potekajo ugodno in obstaja upanje, da bodo vsaj delno sprejete zahteve prizadetih uslužbencev.

SOLSKKE RAZSTAVE

Ravnateljstvo industrijskega strokovnega tečaja v Dolini vabi na razstavo risb in ročnih del učencev, ki bo odprta v šolskih prostorih v Dolini v nedeljo, 18., in v ponedeljek, 19. junija.

Otvoritev razstave izdelkov dijakov in dijakin industrijskega strokovnega tečaja na Opčinah bo v soboto, 17. junija, ob 11. uri v šolskih prostorih na Bazoviški cesti 7. Razstava bo odprta v soboto, 17. junija, od 11. do 19. ure; v nedeljo, 18. junija pa od 9. do 20. ure.

Beneška Slovenija

ST. PETER OB NADIŽI

V nedeljo, 4. t. m., so naši nogometaši naredili prvi letošnji izlet v inozemstvo. Najprej so se ustavili na Jesenicah na Gorenjskem, kjer so igrali s tamkajšnjim moštvom. Naši so bili še kar zadovoljni, ker se je tekma končala z neodločenim izidom. Z Jesenic je naša skupina odšla na Bled in v Ljubljano. Vsi so bili prav zadovoljni s prvim stikom z rojaki onkraj meje, s katerimi so se prav dobro razumeli, čeprav so naši govorili v svoji preprosti slovenščini. Zahvaljujemo se našemu g. dekanu za pobudo in spremstvo. Želeli bi pa tudi, da bi zmožni vsaj toliko našega jezika, kolikor je potreba za spovednico.

Sporočamo tudi, da je cesta iz zaselka Hlevnika do Brnasa na desnem bregu Nadiže že dograjena. Za prebivalce je bil velik dogodek, ko je pridirjalo veliko število avtov prvokrat v vas.

CENTA

Medtem ko se zdi, da je delavnost drugih strank nekam popustila, so misovci okrepili svojo dejavnost. Pred nekaj dnevi so imeli v Čenti sestanek. Ustanovili so poseben misovski odbor za vzhodno Furlanijo. V njegov delokrog bi spadale torej tudi slovenske vasi ob meji. Kakšen namen bo imel ta odbor, si lahko mislimo, ker je bila glavna oseba na zborovanju novofašistični poslanec Micheli-Vetturi. Ta je tisti mož, ki se povsod vztrajno bori proti slovenskim šolam in sploh proti pravicam naše manjšine. Zato smemo upravičeno sklepati, da nameravajo nasledniki črnega režima še povečati gonjo proti Slovincem v videmski pokrajini. Bolj koristno delo za državo bi gospodje opravili, če bi se pomenili, kako gospodarsko pomagati zaostali deželi, ne pa kako bi sejali politično mržnjo.

TRBIŽ

Obmejni mesti Trbiž in Jesenice sta stopili v precej prijateljske stike. Že meseca

ŠOLSKA PRIREDITEV

V nedeljo zvečer se je vreme vendarle toliko ublažilo, da so dijaki goriških nižjih srednjih šol izpeljali že za prejšnjo nedeljo napovedano zaključno šolsko prireditev. Na obširnem dvorišču med Malim in Novim domom se je nabralo izredno mnogo občinstva; morda še največ od vseh dosedanjih prireditev. Velika udeležba je dokaz, da naši ljudje, z izjemo redkih oportunistov, še čutijo, kaj pomeni slovenska šola. Prireditve se je udeležil tudi šolski skrbnik prof. De Vetta, katerega je pozdravil v posebnem nagovoru dijak z nižje šole.

Na sporedu so bile najprej štiri pevske točke. Peli so dijaki nižje in strokovne šole pod vodstvom dirigenta L. Bolčine. Glasovi so še nekoliko neizpiljeni, kar je pač razumljivo pri vedno menjajoči se sestavi šolskih zborov.

Za pevske točkami je prišla na spored pravljica Janko in Metka, ki je zadovoljila posebno male gledalce. Posamezni igralci, zlasti drobna Metka, so se prav prisrčno vživeli v dejanje, tako da se je od dejanja do dejanja stopnjevalo zanimanje tudi pri odraslih. Pri takih igrah na prostem

- Kanalska dolina

marca je trbiški župan s še drugimi predstavniki obiskal okrajni ljudski odbor na Jesenicah. Sprejem je bil prav prisrčen. Prejšnji teden so pa jeseniški okrajni predstavniki obmejne policije vrnili obisk v Trbižu. Ogleдали so si občinsko hišo, obrtne šole in turistično področje okoli Sv. Višarij. V hotelu pri žičnici so imeli veliko kosilo, zvečer pa sprejem na županovem domu. Razgovarjali so se tudi o tujskem prometu ter o vprašanju prehodov čez mejo.

Prav to vprašanje je pa začelo že močno skrbeti trbiške trgovce. Z novimi olajšavami hodi dosti ljudi nakupovat določene predmete onkraj meje. Zato se naši trgovci boje zastoja v trgovinah. Menijo, da bi v ljudnostim obiskom morali slediti resnejši razgovori, da ne bo gospodarstvo imelo škode ne tu ne tam.

CEDAD

Nesreča ne počiva, zlasti ne ob sobotah zvečer, če kdo pregloboko pogleda v kozarček. Na žalost se je nekaj podobnega pripetilo tudi 53-letnemu Alojzu Skauniku, po poklicu mizar. Ko se je vračal zvečer domov, je po nesreči zdrknul v odvodni jarek ob cesti, ki ni zavarovan. V njem teče komaj za 40 centimetrov visoka voda. Bilo je pa dovolj, da je mož v njej utonil, ker se je pri padcu pobil po glavi in se je nato bržkone onesvestil.

SOVODNJA

Končno smo le zvedeli za novico, da je določenih 15 milijonov lir za popravo in asfaltiranje ceste iz Sovodenj v Strmico. Nova prometna pot ne bo služila samo domačinom za vsakdanje potrebe, ampak bo tudi velikega pomena za razvoj tujskega prometa. Prijetni kraji pod Matajurjem postajajo vedno bolj priljubljene izletne točke Videmčanov in tudi Tržičanov. Doslej so pa manjkale urejene ceste, peš pa danes izletniki ne hodijo več. Zato je bil skrajni čas, da se je uredila ta cesta.

bi kazalo, da bi se zvočne priprave malo izboljšale.

Toda kaj bomo govorili o drobnih pomanjkljivostih, ko gre za nastop naše mladine, ki želi nekaj pokazati in dokazati voljo po še višjem in boljšem. Hvaležni pa moramo biti tudi vsem, ki so z delom za kulisami pripomogli, da je prireditev naše šole lepo uspela.

KREGANJE MED STRANKAMI

Socialistični in komunistični občinski svetovalci so vložili protest na dosedanjšega župana Bernardisa, ker še ni sklical seje, da se izvoli njegov naslednik. Komunistična stranka je dala nalepiti po vogalih tudi lepake, na katerih očita krščanskim demokratom, da ovirajo izvolitev župana, ker se še vedno nadaljujejo trenja za kulisami. Kregajo se v strankah samih in stranke druga z drugo, kdo bo županov in s katerimi strankami. Krščanska demokracija sama nima še zadostne večine, zato si išče zaveznikov, in sicer v prvi vrsti pri socialnih demokratih. Izrecno pa je odklonila sodelovanje s komunisti in z misovci. Ta stranka je včeraj izdala oster ugovor, ker so se krščanski demokrati odločili za delo v občinskem odboru brez njene podpore. Očitajo jim, da se raje naslanjajo na svetovalce, izvoljene na slovenski listi lipe, in da meče misovce in komuniste v isti koš.

Povod za očitek udinjanja treh svetovalcev jim je dal gotovo Piccolov razgovor z

RAZSTAVA RISB

Dijaki Nižje srednje in Strokovne šole v Gorici razstavljajo svoje risbe v šolskih prostorih v ulici Randaccio 10. Razstava je odprta vsak dan do 25. junija od 10. do 12. ure. Vstop je prost. Vabimo občinstvo, da se razstave udeleži, zlasti starše dijakov.

njimi. Odvetnik Sfiligoj je izjavil, da odbrava proglas Krščanske demokracije ter da bodo svetovalci lipe sodelovali z demokratičnimi strankami in z novo občinsko upravo ter da »bodo upoštevali razna vprašanja realno in konkretno v vseh njihovih pogledih in socialnih zahtevah«.

Goriški slovenski volivci, katere zastopa v občinskem svetu šest svetovalcev — 3 od lipe, 2 izvoljena na socialistični in 1 na komunistični listi — gotovo želijo, da bi ta šestorica zastopala skupne koristi slovenske manjšine najprej kot Slovenci, potem šele kot izvoljeni od posameznih strank. Le na tak način bodo zadostili zaupanju, katero so jim dali slovenski volivci v Gorici.

SOVODNJE

V nedeljo so se zbrali novi občinski svetovalci, da izvolijo župana za bodočo poslovno dobo. Dosedanji župan je dobil 11 glasov, Janko Cotič en glas, tri glasovnice so pa bile bele. Izvoljen je torej Jožef Češčut, ki je že tretjič prejel zaupanje volivcev. Za podžupana so izbrali z 12 glasovi Janka Cotiča, drugi odbornik je pa Franc Petejan. Župan Cotič je pozval vse svetovalce, naj uporabijo vse moči za skupno korist občine. Ko bo prefektura potrdila novi občinski svet, se bodo svetovalci sestali k prvi seji.

Iz Goriške

Županu Češčutu čestitamo k izvolitvi in pričakujemo od njega, da bo popolnoma nepristransko vodil občino v korist občinarjev ne glede na njih politično usmerjenost.

TRŽIČ

V nedeljo so v Tržiču obhajali kar tri proslave. Dopoldne so na trgu Sv. Ambroža poleg bazilike odkrili spomenik padlim v zadnji vojni. Spomenik, za katerega je pobiral prispevke poseben odbor, je delo kiparja Novellija.

Po tej svečanosti je goriški prefekt Nitri odprl peto krajevno razstavo vinskih pridelkov in tretjo razstavo kmetijskih strojev. Posebno vinska pokušnja je privabila dosti ljudi, k čemur je pripomogel tudi lep junijski večer. Poleg vina so številnim gostom nudili po nizkih cenah tudi ocvrte ribe. Oči radovednežev so se pa lahko napasle ob umetnih ognjih, ki so trajali kasno v noč.

PRIZNANJE

V svetovni javnosti je znan starosta arhitektov v Italiji, naš rojak dr. Maksimilijan Fabijani. Znanstvenik, ki je bil že rektor dunajske politehnik, je doma iz Štanjela na Krasu. Dosegel je že častljivo starost 95 let, a je še vedno delaven. Tesne prijateljske in znanstvene vezi so ga družile s pokojnim ljubljanskim arhitektom Plečnikom. Fabijanija je pred kratkim izbralo Združenje jugoslovanskih arhitektov za svojega častnega člana. Dne 8. septembra bodo slavljencu poklonili v Beogradu častno diplomu.

GRADEŽ

Že več let se opaža, da ribištvo pri nas nazaduje. Mesec maj pa že deset let ni bil tako neugoden za ribji lov kot letošnji. Slabo vreme je oviralo ribiče po vsej obali. V dnevih, ko so mogli izpluti na visoko morje in je bilo vsaj nekoliko mirno morje, pa rib ni bilo. Ribiški čolni so ulovili skupno 195.000 kilogramov raznovrstnih rib, v skupni vrednosti 51 milijonov lir. Večino ribjega lova predstavljajo sardele in škombri. Lansko leto so pa ob istem času ujeli 124.000 tisoč kg. V denarju znaša primanjkljaj 11 milijonov lir.

Druga panoga, ki preživlja Gradež in okolico, je turizem. Ob koncu maja in v začetku junija se je nabralo po navadi že vse polno tujcev. Letošnje stalno deževje jih je pa ustavilo doma. Najemniki hotelov in restavracij, od katerih je marsikdo plačal do 2 milijona najemnine za tri poletne mesece, z žalostjo in strahom preštevajo redke goste.

SOLSKO OBVESTILO

Solska prireditev nižje in strokovne šole v Gorici se v nedeljo ne bo ponovila, ker ovirajo nastop razni tehnični vzroki.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Se res vodi preveč otrok?

Vedno spet naletimo v tisku na pesimistične članke o bodočnosti človeštva, češ da se prehitro množi. Tako bo baje že v nekaj desetletjih svet preobljuden, ali najpозnejše čez kako stoletje. Smisel takega pisanja je seveda v tem, naj bi imeli ljudje manj otrok.

In kot se zdi, je naletel ta pesimistični nauk na najbolj radoverna ušesa prav pri Slovencih in posebno še pri nas na Tržaškem. Iz podatkov, katere je te dni objavila v nekem svojem članku »Mladika«, je razvidno, da je število otrok v slovenskih šolah na Tržaškem od leta 1947 do leta 1960 padlo za približno polovico. Pa tudi Slovenci na splošno smo med narodi z najmanjšo rodnoštevno na svetu. Francozi, ki so bili svoj čas v tem pogledu tako na slabem glasu, so zdaj precej pred nami.

NAM BO RES ZMANJKALO ZEMLJE?

Toda je res, da je človeštvo v nevarnosti, da mu zmanjka življenjskega prostora?

Evropa, ki meri 10,499.000 kv. kilometrov, preživlja zdaj skoro 600 milijonov ljudi. Prebivalstvo Evrope pa bo vsaj še nekaj časa nedvomno naraščalo in bo s časom verjetno še večkratno preseгло današnje število prebivalstva, glede na dejstvo, da znaša povprečna gostota prebivalstva v vsej Evropi samo 56 ljudi na kvadratni kilometer, medtem ko znaša v nekaterih zahodnoevropskih državah celo 300 in več ljudi na kvadratni kilometer. Ni razloga, da bi n. pr. povprečna gostota prebivalstva v rodovitni Poljski, Ukrajini ali Romuniji trajno zaostajala za gostoto Belgije (298 ljudi na kv. km) ali Nizozemske (350 ljudi). Meje v tem pogledu sploh ni mogoče določiti, upoštevajoč velikanske možnosti moderne tehnike. Pred nekaj desetletji so n. pr. še v mnogih evropskih državah tožili zaradi agrarne prenaseljenosti zemlje, kar je pomenilo, da je preveč ljudi živelo od zemlje oziroma, da je prišlo povprečno na vsako kmečko družino premalo zemlje. Danes je opaziti skoro v vseh evropskih državah nasprotni pojav. Poljedelstvo ima danes premalo delavcev. Mnogo kmetij je sploh opuščeni, celo v Italiji, ki je prej vedno trpela na kroničnem pomanjkanju zemlje. Pred nedavnim smo brali o velikem številu opuščeni kmetij celo v rodoviti Neapeljski Campaniji.

V Franciji je na desetisoče opuščeni kmetij, najdemo pa jih celo mnogo bliže, n. pr. v Beneški Sloveniji. Izgovor, da zemlja ne more več prerediti evropskega prebivalstva, je torej prazen. Nikjer ni opaziti pomanjkanja živil, pač pa prihaja do pojavov prevelike ponudbe in konkurence v prodaji pridelkov. Če se od časa do časa pojavi v vzhodnoevropskih državah pomanjkanje kakega živila, je to le posledica nesposobnosti ljudi, ki jim je bilo zaupano načrtovanje, ali odpora kmetov pred kolektivizacijo. Vzrok je političen, ne tehničen ali pogojen od narave. Poljedelstvo je danes najbolj zanemarjena med vsemi proizvodnimi panogami in njen donos je možno v primeru potrebe z racionalno obdelavo in živinorejo še zelo povečati.

ZEMLJA LAHKO HRANI ŽE DANES 34 MILIJARD LJUDI

Toda medtem ko znaša povprečna gostota prebivalstva v Evropi 56 ljudi na kv. km, znaša na vsem svetu samo 21 ljudi na kv. km. Smešno bi bilo misliti, da ima Evropa, kar zadeva podnebje ali sestavo tal, kakšne prednosti pred ostalim svetom, zato lahko mirno rečemo, da bi se lahko povprečna gostota po vsem svetu dvignila do evropske višine. To pomeni, da bi lahko živelo na zemlji ob taki povprečni gostoti prebivalstva, kot je sedaj v Evropi, okrog 8 milijard ljudi, medtem ko znaša sedanje prebivalstvo sveta le približno trj milijarde.

Dejstvo pa je, da so velikanski deli sveta po naravi mnogo rodovitejši od evropskih tal in imajo za poljedelstvo primernejše podnebje s hitrejšo rastjo rastlinja, tako da so možne celo tri žetve na leto. To velja zlasti za tropske dežele. Računajo, da bi lahko samo področje reke Amazonke v Braziliji preživljalo milijardo ljudi.

Če pa računamo (in to lahko mirno storimo), da bi se lahko dvignila povprečna gostota prebivalstva po vsej zemlji na sedanjo višino povprečne gostote prebivalstva v naprednih zahodnoevropskih državah (okrog 250 na kv. km), potem bi se lahko

preživljalo na zemlji celo okrog 34 milijard ljudi, to je 11-krat več kot danes. Gre le za to, da bi začeli ljudje po vsem svetu zemljo bolj obdelovati, tako kot jo obdelujejo v Evropi. To pa je samo vprašanje izobrazbe. Tehnika že danes lahko nudi sredstva za to, le da jih zaostali ljudje v Aziji, Afriki, Latinski Ameriki itd. še ne znajo uporabljati.

Seveda tudi s 34 milijardami še ni postavljena meja prebivalstvu na zemlji, ki bi se z ozirom na današnje in prihodnje možnosti tehnike lahko dvignilo morda še večkratno. Toda tudi tako je jasno, da še dolga stoletja nikakor ni upravičeno govoriti o kaki prenaseljenosti zemlje. Vsa stvar je le v širjenju izobrazbe in v enakomerni porazdelitvi svetovnega prebivalstva po celotni zemeljski površini.

CLOVEŠTVO SI BO V BLAGINJI SAMO NASLO BIOLOSKO RAVNOVESJE

Statistiki so tudi že davno opazili zanimiv pojav, da se narodi, ki žive v gospodarski blaginji, začno počasneje množiti, kakor revni narodi. Točnih vzrokov za to še niso mogli ugotoviti. Lahko pa računamo, da je to trajen pojav in da se bo človeštvo v splošnem vse počasneje množilo, čim bolj bo izobrazba dostopna sedaj še čisto primitivnim množicam v Afriki, Aziji in drugod. To je stvar enega ali dveh stoletij. In zna se zgoditi, da bo šel razvoj v nasprotni smeri, kot pa pričakujejo danes tako imenovani »maltuzijanci«, namreč do bo nekoč,

morda čez nekaj stoletij, občutiti na zemlji celo pomanjkanje ljudi.

A tudi če bi se zgodilo, da bi čez tisočletja zemlja ne mogla več prerediti vsi ljudi, kljub temu, da bi spremenili puščave v rodovito zemljo in napravili iz oceanov »ribnike za ustano rj bogojstvo« (v čemer se odpirajo velikanske možnosti), bo do takrat kemična veda že tako napredovala, da bo z lahkoto ustvarjala umetno hrano tudi za ljudi. Razen tega bo vesoljski promet tako napredoval, da bo lahko imelo človeštvo velike plantaže na Marsu, Veneri ali kje drugje.

Vsekakor bi nas moralo navdajati z optimizmom dejstvo, da vlada največja blaginja prav v najgostejše naseljenih državah. Italija ni imela še nikdar toliko prebivalcev kot danes, in v njej tudi še nikdar ni vladala taka gospodarska konjunktura. Isto velja za Nemčijo, ki je morala sprejeti po vojni okrog petnajst milijonov beguncev. Vsem »maltuzijancem« in drugim pesimistom so šli lasje pokonci, kako jih bo preživela. In danes vlada v Nemčiji največja gospodarska konjunktura na svetu.

E. Z.

—0—

Prodoren uspeh „Čardaške kneginje“

Slovensko gledališče v Trstu je pred dnevi uprizorilo v mestu in na deželi opereto Emmericha Kalmana »Čardaška kneginja«. Prireditev je povsod doživela velik uspeh. Največ zaslug za to imata poleg igralcev dirigent Oskar Kjuder in režiser Adrian Rustja.

S to opereto bo SG gostovalo te dni na Goriškem, kjer bo prav gotovo tako navdušilo poslušalce kot na Tržaškem.

Slepar ali videc?

Dne 14. decembra leta 1503 se je v kraju Saint Remy v Provinci rodil sloviti mediciner in prerok Michelle de Nostredame, bolj znan z imenom Nostradamus. Njegov rod je bil judovskega porekla, on sam pa je umrl kot frančiškanski tretjerednik. Študiral je medicino v Montpellieru. Ko je dosegel doktorat, je potoval po Evropi. Mnogo zaslug si je pridobil, ko je s svojimi skrivnostnimi mazili zdravil kužne bolezni. Po končanem popotovanju se je naselil v mestecu Salon blizu Marseilla. Glas o čudežnem zdravniku je privabil na tisoče bolnikov iz vseh krajev.

Poleg zdravilstva se je Nostradamus začel ukvarjati tudi s prerokovanjem. K temu ga je nagnilo samotarsko in zanešenjaško življenje blizu samostana Orval. V samostanski knjižnici so našli rokopis z imenom »Samotarjeva predvidevanja«. V pesmicah, obsegajočih po štiri verze, je prerokoval bližnjo bodočnost. Marsikatera njegova napoved se je uresničila. Leta 1555 je izdal zbirko 700 kitic po štiri verze, tako imenovane centuries. V eni je natančno napovedal, da bo kralja Henrika II. leta 1559 pri viteškem turnirju zadelo kopje naravnost v oko. Tako se je tudi do pičice natanko zgodilo. Druga izdaja njegovih prerokovanj obsega že deset centurij. Vedeževal je, da bo v Angliji zavladal regent, ki bo vso državo oškropil s krvjo. Napovedani tiran je bil Cromwell.

Nostradamus je v tistih časih, ko je vse rado verjelo v čudežne napovedi, užival slavo veljakov in preprostih ljudi. Knezi so mu podeljevali časti in ga obiskovali na domu. V njegove horoskope so tako trdno verjeli — kot še danes marsikdo.

Nostradamusove centurije in astrološke napovedi so našle še v današnjih časih mnogo posnemalcev. V južni Italiji ljudje trdno verjamejo v vse prerokovanje koledarčka Barbanere, ki ga izdaja neki poslanec v parlamentu. Med Slovenci so krožili in še ve-

ljajo različne Pratike z vremenskimi in drugimi napovedmi. Pred vojno je izhajala »Goriška Pratika«. Nekega leta je stavec po pomoti postavil znamenje za sneg na določen dan konec maja. Tisti dan so muhasti oblaki res poslali sneg. Naslednje leto se je morala naklada Pratique pomnožiti.

Kakor je bila pratikarjeva napoved slučajna, tako sodijo kritični opazovalci, da se je tudi kakšna Nostradamusova napoved le slučajno posrečila. Njegovi someščani so trdili, da je v zvezi s hudičem, ker ve za prihodnost, drugi so ga imeli za sleparja.

Kaj bo v prihodnje?

Pri vsem tem pa je le čudno, da so se nekatere napovedi sleparja ali vidca, kakor hočete, še stoletja po njegovi smrti uresničile. Povedal je, da bo v Franciji prišel do cesarske krone navaden častnik in da se bo sprl s papežem. Bil je Napoleon!

Napovedal je celo Hitlerja in Stalina z besedami: Postavil bo Veliko Nemčijo, zasedel Brabant, Flandrijo, Boulogne in Gent, dokler ne bo veliki vodja iz Armenije zasedel Berlin in Dunaj. Hitler je res osvojil Nizozemsko, Belgijo in severno Francijo, potem pa je prišel vodja iz Tiflisa Stalin, ki ga je uničil. Hitler je prepovedal brati Nostradamusa. Za našo bližnjo bodočnost pa velja prerokba: »Evropski knez, oprt na belo in rdečo (združeni zapad in Sovjetska zveza) se bo boril proti Babilonu (to je vzhod), od koder bodo narodi navalili na zapad. V letu 1999 bo pa z neba priletel strahotni knez. Morda ljudstva z drugih planetov? Tja v leto 2800 gleda videc iz Salona, ko bodo mrtvi iz grobov vstajali. Leta 3797 bo pa prišel Antikrist.

Tu se končajo videnja francoskega zdravnikarja, preroka ali, če ga hočete imenovati — sleparja.

GOSPODARSTVO

Slabo vreme - slaba letina

Če bo vreme tudi v prihodnjih mesecih tako, kot je že od zadnje jeseni, bo naš kmečki živelj skoraj brez dohodkov, ker se na splošno obeta zelo slaba letina. Poglejmo:

Sedaj bi morala zoreti pšenica in za silo tudi zori, a je zelo malo pridelka, ker je deževno vreme v zadnji jeseni onemogočilo setev in je bilo vsejane prav malo ozimne pšenice. Kmetje so nameravali zato vsejati več koruze, kar so ponekod tudi storili. Marsikje pa je koruzno seme sprhnelo, kar je delno posledica preobilne letošnje vlage v zemlji, delno pa lanske jesenske vlage, ki ni dovolila, da bi se semenska koruza dobro posušila. Iz istega vzroka je sprhnelo tudi mnogo fiziološkega semena in tudi drugih semen. Sedaj bi kmetje radi vsejali zgodnjo hibridno koruzo, a je žal vse seme razprodano, tako da je na razpolago samo

še domači činkvantin. Čudno bo skoraj, če ne bo gnil krompir, saj ga tare peronospora.

Sadje: Češenj je bilo na splošno prav malo in breskve so tudi zelo razredčene, tako da ne moremo pričakovati niti polovice navadnega pridelka. Zaenkrat obetajo primeren pridelok le hruške in jabolka, delno tudi češplje in slive. Nekatera kakijeva drevesa so pa že sedaj ob cvetju preobložena in morajo odvreči vsaj 80% zaroda, druga pa kažejo komaj kakšen redek zarodek.

S trtami je hudo. Skropljenje in žveplanje sta dosedaj zalegla malo, ker je dež kmalu izpral tako prah kot škropivo. Mnogi so se pa zarekli, da bodo kljub neprimernemu vremenu grozdje očuvali in so že do srede junija žveplali in škropili desetkrat. Bog jim daj srečo. Za povečanje smole je letos izredno mnogo trtnega zavijača in kiseljaka. Opaža pa se, da se naši vinogradniki zavedajo škodljivosti teh nepridipravov in se večinoma resno borijo proti njima.

Krma: Do sedaj je v tem oziru zelo žaostno, ker se je prav redkim posrečilo posušiti kakšno pest sena; segnilo pa je zelo mnogo pokošene krme, ki je ni bilo mogoče posušiti.

Bolezni in škodljivci na rastlinah: Teh je mnogo in smo o njih poročali pred 14 dnevi.

Zaključek je žalosten: Vreme ovrže v kmetijstvu vse načrte in zmeša vsa planiranja. Kmetijstvo ni industrija, kjer se v zaščitenem prostoru združita surovina in delo v uporabljiv končni izdelek, skoraj brez tveganja, ne glede na vreme, pa tudi skoraj ne glede na človekovo čustvovanje. — Prelepo bi bilo, če bi se v kmetijstvu prispevek zemlje, trud in znoj ter gmotne žrtve vedno združile v primeren pridelok. A kaj takega se prav redko pripeti in tudi v najugodnejših razmerah se dosežejo zadovoljivi uspehi samo s trudom in žrtvami ter veliko ljubeznijo do kmečkega dela.

ZAKLJUČKI POPISA KMETIJSTVA

Podatkov pred tedni izvedenega kmetijskega popisa še ni proučil osrednji statistični urad, a toliko že vemo, da se nanašajo na 26.016.195 ha, medtem ko znaša kmetijska gozdna površina Italije 1,7 milijona ha več. Kam so se izgubili ti ha? Podrobno proučenje podatkov bo dalo odgovor.

Navedena površina je razdeljena na 4,3 milijona obratov, torej pride povprečno na vsak obrat po nekaj manj kot 6 ha (16 fur-lanskih njiv). Od vseh lastnikov jih 82% samostojno obdeluje svoj obrat, 7% obdeluje z najeto delovno silo, 8% s spolovinarji, za 3% ali 148.000 obratov pa še ni ugotovljen način obratovanja. Glede površine pa navedeni odstotki ne veljajo. Prvi (82%) so lastniki samo 55% vse površine, kar pomeni, da pridejo na vsak obrat po 4 ha površine. Najeta delovna sila obdeluje 28% celotne površine, kar pomeni, da ima vsak obrat povprečno po 25 ha površine. Pri spolovinarjih dosega povprečno vsak obrat po 9,5 ha, v celoti pa 12% vse površine. Posebno na Siciliji je zelo mnogo kmetijskih obratov, katerih ni mogoče uvrstiti v nobeno navedenih skupin.

Če primerjamo italijanske razmere na podlagi gornjih podatkov z razmerami v nekaterih drugih evropskih državah, ugotovimo tole: Mehanizacija povzroča, da izginjajo majhni obrati izpod 10 ha in da nastajajo srednji od 10 do 20 ha. To se najočitneje opaža na Nizozemskem, kjer so se tako srednji obrati v kratkem času pomnožili za 31%, vse na stroške manjših. V Nemčiji so manjši obrati že skoraj izginili. V Franciji so bile razmere zelo podobne italijanskim, a v zadnjih letih se vlada zelo trudi, da bi se mala posest gospodarsko zboljšala in se okrepila. V Franciji je pa zelo hud beg z dežele in zemljo nakupujejo Italijani, Belgijci ter Nemci in delno Poljaki — izseljenci. Prehajanje francoske zemlje v tuje roke resno skrbi francoske kroge, ki sedaj pripravljajo ukrepe, kako bi to preprečili.

KRVAVE LISE V JAJCIH

Večkrat se zgodi, da dobimo jajca, ki imajo v beljakovini krvave lise. V trgovini so takšna jajca manjvredna in mnogi jih sploh zavrzajo. Od kod te krvave lise?

Do nedavna so vsi mislili, da je vzrok v dedovanju, češ da nesejo taka jajca samo kokoši nekaterih rodov. Podrobna opazovanja na vseučilišču v Kansasu (ZDA) so ugotovila, da vzrok ni v dedovanju, marveč v krmi. Če kokoši ne dobijo dovolj vitamina K, se v jajcih kmalu pojavijo krvave lise. Največ vitamina K vsebuje detelja lucerna (erba medica, večna ali 7-letna detelja) in zato uravnovešenim umetnim krmilom danes primešajo tudi moko iz suhe lucerne. Nekateri izdelovalci teh krmil primešajo tudi umetno sestavljeni vitamin K, ki onemogoča notranje krvavenje in s tem tvorbo krvavih lis v jajcih.

Ugotovili so tudi, da je pri kokoših notranje krvavenje večkrat povzročeno po zastrupljeni mišji vabi, ki jo kokoši najdejo in pogoltnejo. Če zato kokošerejec opazi, da kokoši nesejo jajca s krvavimi lisami, mora najprej ugotoviti in odstraniti vzrok tega pojava.

MUZIKA IN KRAVE MLEKARICE

V mnogih modernih hlevih imajo redne glasbene oddaje za krave mlekarice, predvsem med molžo. Krave rade poslušajo in postanejo bolj mirne in dobrodušne. V Svrjalu (na Finskem) so izvršili temeljit poskus s kravo Heni Lehtinen in ugotovili, da je dala po 3 litre več mleka v tistih dneh, ko je poslušala glasbo. Najugodnejše je vplivala nepreglasna glasba. Za jazz in moderne kričače krave očitno nimajo razumevanja.

KLEMENTINE

so neka zvrst južnega sadja. Na zunaj so kot drobne pomaranče, znotraj pa so kot mandarin tako po okusu in sladkobi soka kot po obliki delov, katerih je navadno 9 in ki z lahkoto gredo narazen. Svoje ime pa imajo po menihu trapistu Clementu, ki je v Alžiriji križal grenko pomarančo z mandarinom. Klementine imajo veliko prednost, da zorijo zelo zgodaj — novembra — in se pojavijo na trgu nekaj tednov pred mandarinami.

ŽENA IN DOM

NEKAJ O POTENJU

Nekateri mislijo, da je znojneje samo neprijetno, ker kvari obleko in povzroča druge neveščnosti. Pri tem pozabljajo na veliko nalogo, ki jo s potenjem opravlja telo. Organizem, ki bi se ne potil, ne bi mogel živeti. S potenjem ureja svojo temperaturo. Znoj dobi slab vonj šele tedaj, ko pride na površje kože in se spoji s kisikom. V potu izumro vsi strupi, ki se nabirajo na koži in v telesu. Resnična je trditev, da so ljudje, ki se pogosto potijo, bolj zdravi od tistih, ki se ne znojijo. Ker pa je potenje obraza neprijetno, je dobro, da se dnevno umivaš s kakim dobrim medicinskim milom, ki ti kožo posuši. Tudi kumarična voda je zelo dobra. Če se prekomerno potiš, umivaj se pogostoma najprej v vroči vodi, nato se izperi v mrzli. Vsak drug način lahko škoduje. Noge si umivaj s salicilnim milom.

LAK ZA NOHTE

• Lak na nohtih se lušči, zato ga želimo obnoviti, pa žal steklenička z acetonom je prazna. Nič hudega: na košček vate bomo kanili nekaj laka in noht zdrgnili. Starj lak bo kmalu odstranjen.

• Če je lak preveč gost, bomo stekleničko za trenutek potopili v vročo vodo in nato dodali še nekaj kapljic acetona, vendar daleč od ognja.

• Če se pisemski ovoj noče zalepiti, brž poiščimo brezbarvni lak in s čopičem rahlo premažemo rob. Potem bo ovoj odlično zaprt.

• Stekleničke, v katerih hranimo parfume ali kolonjske vode, nikoli niso neprodušno zaprte. Zato pred vsakim potovanjem z lakom skrbno namažemo mesto, kjer se zamašek ali pokrov dotika stekla.

KAKO POSTANEŠ PRILJUBLJENA

1. Imej resnično in globoko zanimanje do drugih.
2. V občevanju imej vedno nasmeh na licu.
3. Bližnjega pozorno poslušaj in spodbujaj ga, da govori o sebi.
4. Govori o tem, kar bližnjega zanima.
5. Govori tako, da zbudiš v bližnjem občutek njegove pomembnosti.
6. Pomni, da je bližnjik vesel, če poznaš njegovo ime in njegove družinske razmere.

28.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Matilda!« je zastokal Rudi Vrhovec.

»Čemu se mučiš,« se je oglasila žena z glasom, v katerem je odmevala vsa njena mrzlot.

»Mučim? Kaj se to pravi?« je bolnik mrvtvo odgovoril. »Mučim se, ker ni Ralfa tu kaj... najbrž pride... moram govoriti z njim...«

»O čem pa hočeš govoriti? Saj se ni nič posebnega zgodilo, da bi ga morali z brzojavkami vznemirjati.«

»Nič se ni zgodilo? In tisto...« S težavo je bolnik zaprl usta, ostre poteze so se mu zarezale v obraz. Zdaj se je zgodilo to, s čemer je vedno računal. Obračunati mora s svojim življenjem, sina pa ni tukaj. V strahu, da ga ne bo več videl, je spregovoril. Žena pa je razumela, kaj hoče povedati, tudi če je stavek prekinil.

Matilda je s silo potlačila težke in hude misli. Kaj ona naklepa, tega ne sme moč zvedeti. S precej mirnim glasom je rekla: »Ne vem, kaj pravzaprav želiš, Rudi. Nič takega ni, kar bi moral Ralf vedeti. Samo ena skrivnost je, ki jo že več let prikriva. Mislim, da je ne misliš izdati in zato ne razumem, kaj naj bi moral Ralf zvedeti. V treh dneh bo prišel domov in boš imel dovolj časa, da se z njim razgovoriš.«

»V treh dneh... morda bo prepozno.«

»Kaj pa spet te besede, Rudi,« se je razjezila, čeprav je vedela, da je tako, ker je zdravnik prav zaskrbljeno pregledoval bolnika.

»Mislim, da je mnogo bolj potrebno, da bi obstajala kakšna oporoka,« je spet povzela besedo.

»Oporoka!« se je gospodar pomilovalno nasmehnil. »Mar se bojiš, da bo potegnila to kratko?«

»Kaj, kratko? Vendar je...«

»Prav,« jo je prekinil. »Otrok... Delica

— res, na to še nisem doslej pomislil.«

Obmolknil je in strmел nepremično predse, kakor že dostikrat v zadnjih letih, ko so ga mučili očitki.

»Kaj misliš s svojimi besedami? je vsa osupla zinila gospa Matilda. »Kaj pomeni, da klepetaš o tem otroku, ki je že pred dvajsetimi leti zginil iz našega življenja?« Buljila je v moža, ki je ležal z zaprtimi očmi in s stisnjenimi ustnicami na blazinah.

Strah, da bo v zadnjih trenutkih naredil oporoko in se v njej spomnil zasovražene-

ga otroka pastorka, jo je kar omrtvičil. Vse posestvo in bogastvo mora pripasti Ralfu in noben človek ne sme dobiti niti drobca!

»Čemu molčiš, Rudi?« je prekinila tišino, toda mož ji ni odgovoril. Premaknil je glavo, a ji ni hotel povedati, kako ga zdaj pred smrtjo grize vest. Še enkrat je poskušala žena spraviti besedo iz bolnega moža, toda Rudi Vrhovec se ni ganil, tudi ko je ona jezno zaloputnila z vrati.

Njegove misli so segle za leta nazaj. V duhu je zagledal lepi Adranin obraz. Kako neki je mogel takrat pristati, da se je ločil od svoje edinke? Zakaj je pristal, da so Adraninega otroka izročili tujim ljudem? Prepozen kes! Kar se je zgodilo, je izvršeno. Morda bo lahko še popravil svoj hudi greh.

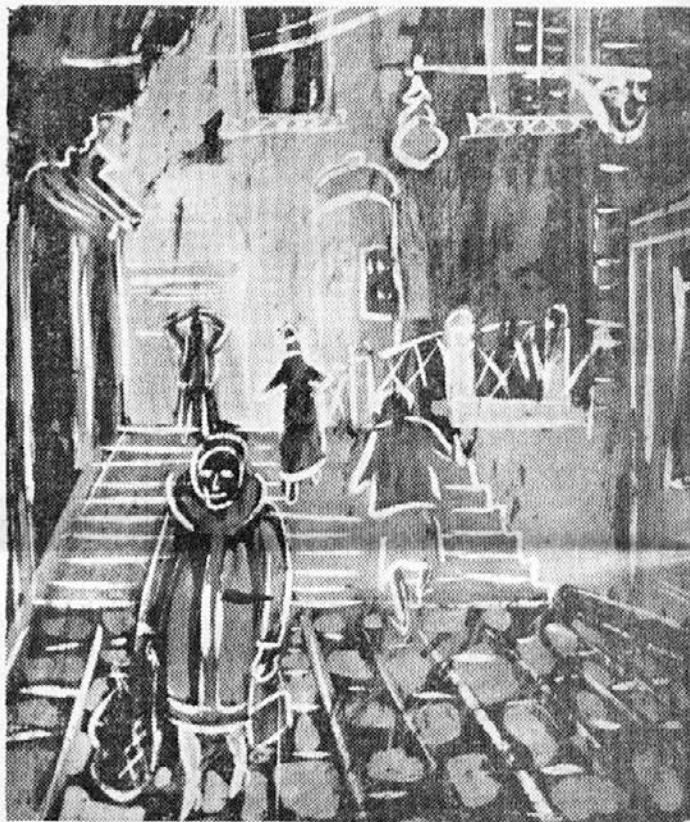
(Dalje)

RAZSTAVA CERKVENIH UMETNOSTI

V Pomorski postaji v Trstu je prirejena prva mednarodna razstava cerkvene umetnosti v Trstu. Organiziralo jo je tukajšnje društvo za cerkveno umetnost. Njen namen je prikazati sodobne težnje na področju slikarstva, kiparstva, umetne obrti in arhitekture, ki ustvarjajo iz religioznega občutja in v cerkvene namene. Na razstavi sodelujejo umetniki iz mnogih držav, celo iz Japonske in Amerike. Zanimivo je, da so zastopani tudi umetniki iz Poljske, kar ponovno dokazuje, da uživajo umetniki tam sorazmerno precej svobode.

Razstava je odprta vsak dan dopoldne in popoldne, od 17. ure naprej, ob prazničnih dneh pa že od 15. ure.

Bogdan Grom — Ulica v Benetkah

V njej in še v marsikaterem drugem oddelku so bile zaposlene ženske, ki so bile že vse na mestu. Prof. Magnussen jim je hotel prihraniti razburjenje slovesa v zadnjih urah, razen tega so bile potrebne na krovu, da so s pomočjo nekaj tehnikov držale vse v obratu. Njihovo število je ustrezalo številu moških udeležencev odprave, zaradi biološkega in psihološkega ravnovesja, kateremu je prisojal vodja odprave s svojim štabom veliko važnost. Tudi njihova starost je odgovarjala starosti moških. Velika večina je bila mladih. Prof. Magnussen in njegovi pomočniki so namreč računali na možnost, da Zemlja čez deset tisoč let, ob povratku rakete iz vesolja, sploh ne bo več obljudena. Več kot verjetno je bilo, da bo medtem kakšna od ljudi samih povzročena katastrofa uničila ves človeški rod. To se lahko zgodi že naslednjih štiriindvajset ur, če svobodni svet ne bo sprejel ultimata Enotnega sveta. In koliko takšnih situacij, kot posledica človeške omejenosti in zagrizenosti, se bo še pojavilo v razvoju človeštva naslednjih deset tisoč let? Dovolj bo, če se ena konča s katastrofo, pa ne bo našla posadka vesoljske ladje pri svojem povratku iz vesolja žive duše. Na razvalinah Los Angelesa, New Yorka, Moskve, Pariza in drugih mest bo rastle trava in nudila pašo divjim živalim, če se bo tudi od teh ohranila kaka večja vrsta.

Tudi za tak primer je imel pripravljen prof. Magnussen svoj načrt, o katerem je veliko razpravljal z biologi in antropologi Svobodnega sveta. Ravno zaradi tega so se znašli v posadki vesoljske ladje moški in ženski pripadniki vseh glavnih človeških ras, ne da bi sami vedeli, da to ni bilo čisto slučajno. Prof. Magnussen namreč ni hotel, da bi bila njegova odprava »izlet zaljubljenec«, ali da bi se spremenila »Liberty« — to ime so dali

Povzatek iz vesolja

E. Z.

14.

njegovi vesoljski ladji — v »družinski hotel«. Zato je poskrbel, da so bili sprejeti v posadko samo taki moški in ženske, za katere je bilo ugotovljeno, da se niso poznali. Toda vse so izbrali po skrbnih evgeničnih, zdravstvenih in psiholoških kriterijih in nobeden izmed mladih ni bil poročen. Tako je bilo zdaj zbranih v »Liberty« okrog sto mladih moških in prav toliko mladih žensk, ki naj bi po namenih vodje odprave, katere je odobrilo tudi vodstvo Svobodnega sveta, kot novi Adami in že čez deset tisoč let ponovno obljudili Zemljo, če bi jo našli prazno.

Posadka pa je šela tudi nekaj desetih starejših ljudi, znanstvenikov obeh spolov in raznih predstojnikov in predstojnic moškega in ženskega osebja. Tu ni šlo samo za tehnične potrebe, ampak zlasti še za psihološko ravnovesje in avtoriteto. Vesoljski prostor je pomenil popolni prestanek vsake obveznosti zemeljskih pravnih in moralnih zakonov, za katerih veljavo ne bo skrbeča več nobena izvršilna oblast. Edino avtoriteto bodo predstavljali moralni zakoni sami po sebi in te naj bi predstavljala avtoriteta starosti.

Z začudenjem je opazil Peter Krushnik na hodnikih vesoljske ladje tudi nekaj katoliških redovnic, dodeljenih morda bolnišnici.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

44. GIRO D'ITALIA SE JE KONČAL Z ZMAGO ITALIJANSKEGA KOLESARJA

Pambianco zaslužen prvi

V začetku letošnje kolesarske dirke po Italiji ni nihče računal na zmago italijanskega kolesarja. Battistini in Massignan sta namreč takoj razočarala. V prvih etapah so zmagovali tujci, in sicer Poblet, Schröders, Proost, Suarez, Van Est in Anquetil. Rožnato majico pa so oblekli Poblet, Suarez, Van Tongerlo in Anquetil. Sami Italijani pa se niso tedaj preveč zanimali za Pambianca, ki je v 8. etapi hotel celo zapustiti tekmovalje, ker je nevarno padel. Toda Arnaldo Pambianco je počasi in skoraj nevidno začel napredovati in je v Florenci osvojil rožnato majico. Mnogi niso mogli verjeti, da bo ta kolesar lahko kos Anquetilu in Gaulu v gorskih etapah. Pambianco pa je presenetil vse in zato povsem zaslužen zmagal.

Veliki poraženec letošnje dirke je Francoz Anquetil. Prvi član ekipe Fynsec je zablestel samo sredi Gira, saj potem skoraj ni več posegel v boj za prvo mesto. Njegovo moštvo je bilo proti vsem pričakovanjem zelo šibko, čeprav so ga sestavljali znani kolesarji. Pambiancova ekipa pa je bila čvrsta, ker je bila sestavljena iz izkušenih dirkačev.

KONČNI VRSTNI RED

1. PAMBIANCO (Fides)	111.25'28"
2. ANQUETIL (Fynsec)	s 3'45"
3. SUAREZ (Emi)	s 4'17"
4. GAUL (Gazzola)	s 4'22"
5. CARLES (Philco)	s 8'08"
6. JUNKERMANN (Gazzola)	s 12'25"
7. VAN LOOY (Faema)	s 12'38"
8. VAN TONGERLOO (Faema)	s 14'18"
9. BRUGNAMI (Torpado)	s 16'05"
10. DEFILIPPIS (Carpano)	s 16'23"

zaostanka. Sledi še 82 kolesarjev.

Najmočnejša ekipa je bila Faema, katere najvidnejši član je bil svetovni prvak Rik Van Looy. Zmagala je v sedmih etapah (3 Van Looy, 2 Schröders in po 1 Proost in Van Est), devetkrat je bila druga (2. Van Looy, 2. Sorgeloos, 2. Van Tongerlo in po 1. Desmet, Schröders in Derboven). Od te ekipe so se odlikovali zlasti Van Looy, Van Tongerlo, Schröders in Fischerkeller.

Dobro se je izkazal Suarez (enkrat prvi, dvakrat drugi in trikrat tretji), ki je zasedel 3. mesto na končni lestvici. Gaul je računal, da se bo dirka odločila na predzadnji etapi, a se je zmotil. Dober je bil tudi Nemeč Junkermann (6.). Moštvo Ignis je takoj izgubilo Baldinija, svojega najboljšega kolesarja. Ostal je tako Poblet, ki je dolgo bil celo v vodstvu lestvice.

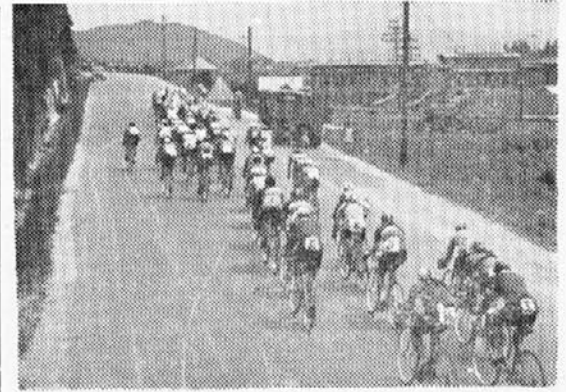
Castno so se izkazali Taccone (15. v lestvici in najboljši plezalec Gira), Carles (5. v končni lestvici), Brugnami (9.), Fontana, Pizzoglio in Balmamion (glede na celotni potek dirke); Giusti (2. zmagi, 1 drugo mesto), Zamboni, Magni in Liviero pa so dosegli več uspehov v posameznih etapah.

Razočarali so Bahamontes (izpadel v 16. etapi), Moser (36.), Coletto, Stablinski, Trapè, Battistini, Massignan in tudi Defilippis, ki bi se kot italijanski prvak lahko mnogo bolje izkazal.

KAKO JE POTEKALA DIRKA

V prvi etapi (Triptik trobojnice) se je kmalu razvel hud boj, za kar ima zaslugo Balmamion, ki je vseskozi vodil dirko. Nekateri kolesarji so ga dohiteli šele na cilju in v sprintu je brez posebnih težav zmagal Poblet. V tej etapi sta dospela na cilju s precejšnjim zaostankom Massignan in Battistini, najresnejša italijanska kandidata za zmago dirke. Na četrto mesto se je uvrstil Pambianco, in sicer 1'19" pred Anquetilom. Tudi v drugi etapi je Poblet prehitel na cilju Sorgeloos in Van Geneugdena. Pambianco, ki je prišel 4" pred Anquetilom, se je uvrstil na 2. mesto s 55" zaostanka za Pobletom. Tretja sta bila Balmamion in Cestari. V tretji etapi je na cilju privzela desetorica kolesarjev, med

katerimi je najhitrejši bil Belgijec Schröders. Med temi je bil tudi Fischerkeller, ki se je uvrstil na 2. mesto lestvice. Pambianco je bil tretji. V etapi na Sardiniji so se izkazali samo trije dirkači: Magni, ki je zmagal, Van Tongerlo in Suarez, ki sta v naslednjih dneh osvojila rožnato majico. Peta etapa se je odvijala po Siciliji, kjer je na cilju prva privzela skupina 7 kolesarjev. Najboljša sta bila Belgijca Proost in Schröders. Šesta etapa je bila za Defilippisa, ki je na cilju prehitel vso glavnino (Van Looy je bil 5.). Lestvica je bila vedno nespremenjena: 1. Poblet, 2. Fischerkeller (25"), 3. Balmamion (48") in 4. Pambianco (55"), 12. Suarez (2'03"), 13. Anquetil (2'07") itd. V sedmi etapi je Suarez odzvel rožnato majico Pobletu ter prvi privzela na cilju. Lestvica je bila tedaj sledeča: 1. Suarez, 2. Fischerkeller (14"), 3. Balmamion (37"), 4. Pambianco (44"), 5. Anquetil (1'56"), 6. Gaul, Junkermann in Van Looy (2'07") itd. Naslednji dan so vsi hranili meč za etapo na kronometer. Zmagal je Van Est in Van Tongerlo je oblekel rožnato majico. Glavnina je imela kar 8'6" zaostanka. V tej etapi se je hudo poškodoval Pambianco, ki je prišel na cilju z zamudo 10'2". Ostali so tako pridobili 1'50" prednosti pred njim. Do te etape je zapustilo tekmovalje že 37 dirkačev. Končno je prišla toliko pričakovana etapa na kronometer. Zmagal je brez težav Francoz Anquetil pred Van Tongerlojem in Suarezom (2'52"); 4. je bil Adorni, 5. Battistini. Pambianco je bil 18. (4'31"). Lestvica je bila tedaj takale: 1. Van Tongerlo, 2. Anquetil (1'52"), 3. Suarez (2'48"), 4. Balmamion (4'26"), 5. Fischerkeller (5'25"), 6. Van Looy (5'39"), 7. Poblet (5'44"), 8. Junkermann (6'53") in 9. Pambianco (7'07"). V naslednji etapi so dirkači v glavnem počivali. Izjemo sta tvorila le Taccone in Junkermann, ki sta sama prišla na cilju. Tu di Poblet je prehitel glavnino, ki se je razdelila na dva dela: v prvem so bili najmočnejši, v drugem delu pa rožnata majica. Prvo mesto na lestvici je bil tedaj zasedel Anquetil. Suarez je imel samo 56" zaostanka, Van Looy 2'47" in Pambianco 5'15". V 11. etapi je prva prišla na cilju skupina 25 kolesarjev, med katerimi je bil tudi Pambianco. Zmagal je Chiodini, toda Pambianco je imel 2'59" prednosti pred Anquetilom in se tako usidral na četrto mesto lestvice (2'16"). Pambianco ni odnehal niti v 12. etapi (1. Giusti) in ponovno odzvel Anquetilu 58". Po 12. etapi je bilo stanje tole: 1. Anquetil, 2.

Suarez (56"), 3. Pambianco (1'18"), 4. Van Tongerlo (1'42"), 5. Junkermann (2'59"). Gaul je bil 11. (5'45"). Hud udarec rožnati majici je Pambianco zadal v 14. etapi (Ancona - Florencia), kjer je prišel na cilju s prvo sedmorico. Zmagal je Ciampi, toda Pambianco je bil prvi na lestvici. Anquetil in ostali so namreč imeli 1'42" zamude. V Anquetil so prišli skoraj vsi hkrati in je zmagal Van Looy. (Poblet ni bil med prvimi). Pambianco se je dobro branil pred napadi Van Looya in Anquetila tako v Vicenzi (zmagal Zamboni) kot v Trstu (zmagal Van Looy). Tu je Anquetil izgubil drugih 20". Lestvica v Trstu je bila sledeča: 1. Pambianco, 2. Anquetil (44"), 3. Suarez (1'20"), 4. Defilippis (3'25"), 5. Junkermann (3'43") itd. Do tega je iz dirke izstopilo nič manj kot 64 kolesarjev (v začetku jih je bilo 170). Nič novega ni bilo v mestu Vittorio Veneto (1. Giusti) in prav tako v prvi dolomitski etapi (1. Schröders). Vsi so pričakovali predzadnjo, odločilno etapo. Anquetil je imel 44" zamude, Suarez 1'20", Gaul pa 6'29". Ta etapa je imela številne vzpone in zadnji izmed teh je bil prelaz Stelvio. Pambianco je uspešno odbil napad Van Looya in Gaula, ki je prvi došel na cilju v Bormiu, a ni mogel bistveno spremeniti položaja na lestvici. Pambianco je mirno privzela do vzpona in se z veliko hitrostjo spustil navzdol. Na cilju je prišel drugi s samo 2'07" zaostanka. Suarez je bil tretji (5'04"), Anquetil peti (5'08"). Pambianco je zmagal Giro. Zadnjo etapo je zmagal Poblet pred Van Looyem.

KOMU SO PODELILI RAZNE NAGRADE

NAGRADA CAFÉ DO BRASIL (države): Italija 1. 79, 2. Belgija 59, 3. Španija 28, 4. Francija 8, 5. Nizozemska in Luksemburška 5, 7. Nemčija 3 in 8. Irska 1 (posamezniki): 1. Van Looy 21, 2. Poblet 15, 3. Giusti, Schröders in Suarez 13. V. N. VOV (plezalci): 1. Taccone 270, 2. Mas 130 in 3. Massignan 120. V. N. RAMAZZOTTI (moštva): 1. Faema 4959, 2. Torpado 1964 in 3. Ignis 1787.

Nogometna prvenstva in pokali

S srečanjem med Juventusom in Interjem se je v soboto končno zaključilo italijansko nogometno prvenstvo. Ostale so še odločilne tekme za nazadovanje v B ligo. Državni prvaki so brez posebnih težav premagali mladinsko postavbo Interja in izid je bil 9:1 za domačine. Odlikoval se je Sivori, ki je zabil kar 6 golov. Inter se je po tem neuspehu uvrstila šele na tretje mesto lestvice in tako zaključila prvenstvo, ki ga je mislila z lahkoto osvojiti. Posledica te visoke zmage je, da je največ golov zabila prav Juventus (80), najmanj golov pa je prejela Fiorentina.

V nedeljo so bila na sporedu številna odločilna srečanja. Lecco je odločno (4:2) porazil moštvo iz Barija.

V Ferrari pa sta se spoprijeli Triestina in Novara. Tržačani, ki so vodili z golom razlike, so v podaljšku klonili (1:2) in tako izpadli iz B lige. V C ligi je izpadlo moštvo C. C. Barra, ki je izgubilo srečanje z ekipo iz Crotona (2:1).

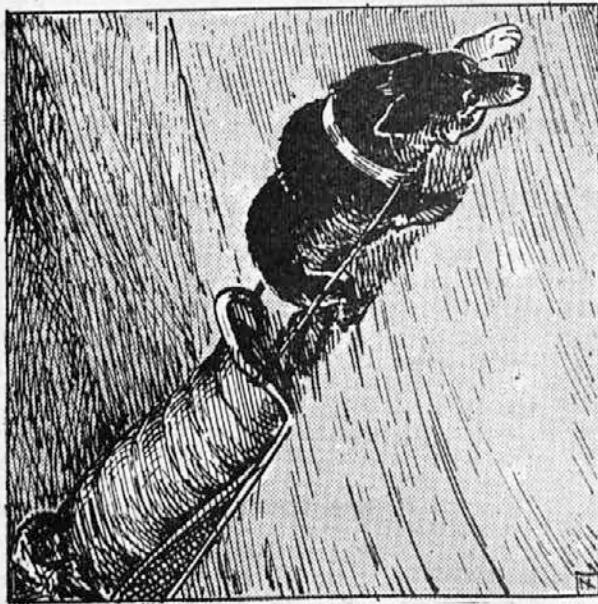
V nedeljo so v Florenci odigrali finalno tekmo italijanskega pokala. Fiorentina je zabila Lazio dva gola in s tem osvojila pokal. Dosedanja povojna zmagovalca italijanskega pokala sta: Lazio (1957-58) in Juventus (1958/59) in 1959/60).

Tekme za jugoslovanski pokal so se v Jugoslaviji že zdavnaj končale. Kot znano, je Vardar iz Skopja, ki se je komaj rešil izpada v B ligo, premagal s tesnim izidom (2:1) drugoligaško ekipo Varteksa iz Varaždina. Po vojni so v Jugoslaviji zabeležili naslednje zmagovalce jugoslovanskega po-

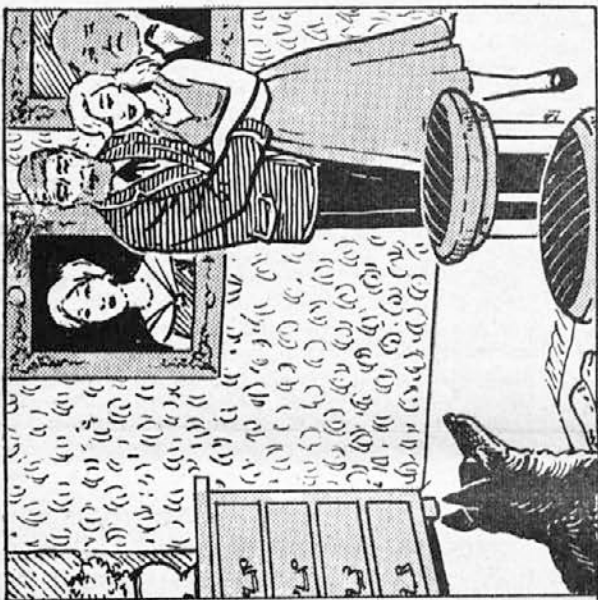
kala: Partizan (147, 1952, 1954 in 1957), Crvena zvezda (1948, 1949, 1950, 1957/58 in 1958/59), Dinamo (1951 in 1959/60) ter BSK (1953 in 1955).

Končale so se tudi tekme evropskega pokala. Castni naslov je dobila portugalska Benfica, ki je v Bernu porazila (3:2) špansko moštvo Barcellona. Dosedanji zmagovalca tega svojstvenega evropskega prvenstva je bil samo španski Real Madrid, ki je zmagal od začetka 1955/56 do 1959/60. V finale so do sedaj prišli francoski Reims (3:4 v Parizu 1955-56 in 0:2 v Stuttgartu 1958/59), italijanski moštvi Fiorentina (0:2 v Madridu 1956/57) in Milan (2:3 v Bruslju 1957/58) ter nemški Eintracht (3:7 v Glasgowu 1959/60). Milan je leta 1955/56 izpadel v polfinalu z Real Madridom (2:4 in 2:1), Juventus pa je leta 1958/59 in leta 1959/60 izpadla že v izločilnih tekmah z avstrijskim moštvom Wiener (0:7 in 3:1) ter z bolgarsko ekipo CDNA (1:4 in 2:0). Benfica bo igrala z urugvajskim Penarolom, ki je zmagal na tekmovalju v Južni Ameriki (10: in 1:1) proti brazilskim Palmeirasom.

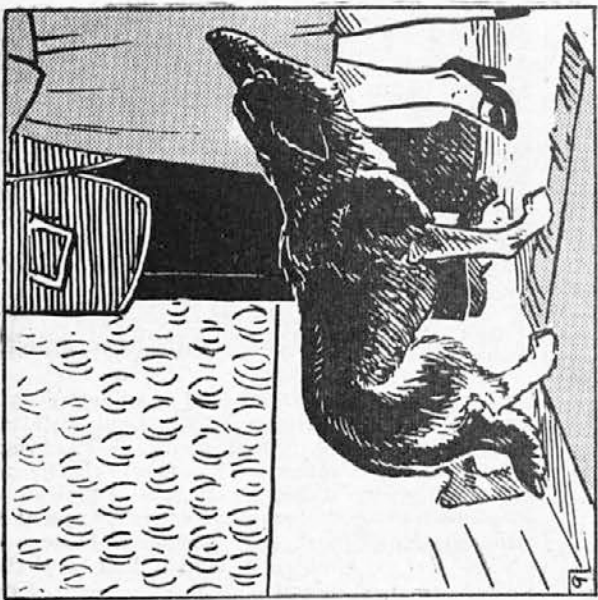
Od mednarodnih tekem omenjamo, da je Argentina začela turnejo po Evropi in premagala najprej Portugalsko (2:0), z istim izidom pa klonila v tekmi proti Spancem. Po 29 letih je Avstrija v Budimpešti premagala Madžarsko (2:1). Južna Koreja pa je v tekmovalju za svetovno prvenstvo odpravila Japonsko (2:0) in se bo tako pomerila z zmagovalcem dvoboja Jugoslavija - Poljska (prvo srečanje se je končalo, kot je znano, v korist Jugoslavije z izidom 2:1).

7. Kazan se ni premaknil. Cutil je mehki, toplji objem, v katerem se je komaj upal dihati. Mislil je na tisti dan, ko je v hudem snežnem metežu z zadnjimi močmi privlekel sani, na katerih je bolan ležal njegov gospodar, k ljudem, da so mu pomagali. Potem se je dekle s solzami v očeh dvignila. Prestrašeni Thorpe jo je objel in odpejpal na sredo sobe.

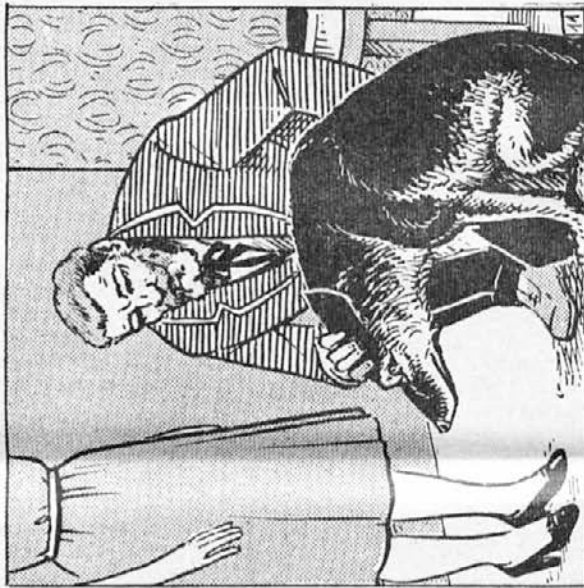
8. »To je čudež!« je zaklical. »Se nikoli ni dovolil, da bi se ga kdo dotaknil. Le kako je to mogoče?« Kazan je gledal za dekletom in tiho cvilil. Zakaj je odšla? Hotel je znova čutiti njene roke in se znova dotakniti njenega obraza. Ga bo gospodar zato pretepel? Saj vendar noče nič slabega! Le matere bi se rad še enkrat dotaknil!

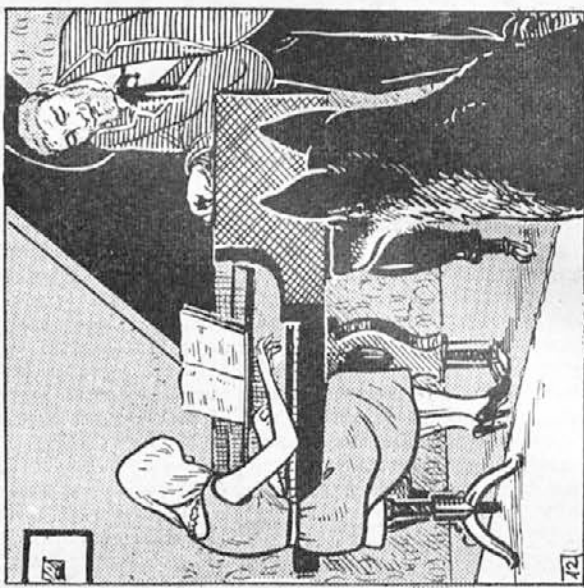
9. Previdno je gledal gospodarja in se počasi, centimeter za centimetrom, plazil k dekletu. In znova se je oglašil Thorpe: »Le kako je to mogoče?« Dekle pa ga je gledala z vlažnimi očmi. Kazan se je pripil do nje in se prav narahlo z gobcem dotaknil njene obleke. Potem je sedel k njej in s stranom pogledal gospodarja.

10. »Glej!« je zašepetala dekle. Kazan se je primaknil še bliže, počasi je dvignil glavo in proseče gledal v prijazni dekličin obraz. Potem je poiskal drobno, toplo roko, obenem pa je pogledoval gospodarja. Ga ne bo tepel? On pa je prišel k njemu, pokleknil in ga prijateljsko potrpepljal po glavi. Kazan se tudi sedaj ni premaknil.

11. Thorpe ga je prijazno nagovoril: »Moj dobri Kazan, tudi ti jo imaš rad, kajne? Nič ji ne boš naredil. Vidiš, Izabela je sedaj najina, skrbela bova za njo in jo branila.« Kakor da bi ga razumel, se je Kazan znova obrnil k dekletu in jo začel pazljivo ovohavati od rok pa do obleke in čevljev. In ko ga je Izabela pobožala, je srečen in zadovoljen zacvilil.

12. Thorpe je Izabeli nekaj pošepetal. Nasmejala se je in stekla v kot. Kazan se je najezil. Tam je stala čudna črna bleščeta reč. In ta nenavadna reč je imela dolgo vrsto svetlih belih zob. Kazan je presrašen gledal: le kako, da se Izabela ne boji teh dolgih, strašnih zob. Saj jo bodo vendar popadli! Izabela pa se jih je celo dotaknila s prsti!

Za
naše
najmlajše

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:
M. MUSTER